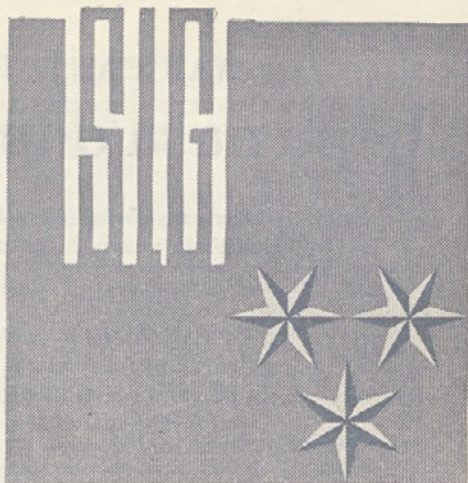

Gledališki list SLG Celje. Sezona 1966/67, št. 11. Izdalo in založilo Slovensko ljudsko gledališče Celje. Predstavniki: upravnik Slavko Belak. Urednik: Janez Žmavc. Foto: Viktor Berk. Naklada 600 izvodov. Cena 0,50 N-din. Natisnilo GP »Celjski tisk« Celje.

*Vendar pa se mi zdi, da je ravn o
zdaj, ravn o ob tem vihnem
času potrebno govoriti o sloven-
skem ljudstvu in o slovenski kul-
turi, — zakaj nikoli še kakor zdaj
ni bilo toliko pridigovanja, toliko
časih jako klavnega besedičenja o
narodu in narodnosti, o ljudstvu in
o kulturi!*

SLOVENSKO LJUDSKO GLEDALIŠČE CELJE

IVAN CANKAR

Lepa naša domovina

Literarno gledališki večer
političnih spisov in govorov

Slovensko ljudstvo in slovenska kultura
Slovenci in Jugoslovani
Očiščenje in pomlajenje
Uvod h »Gospe Judit«

Adaptacija Andrej Inkret
Režija FRANCI KRIŽAJ

Scena Avgust Lavrenčič
Kostumi Vida Zupan-Bekčičeva
Lektor Majda Križajeva

Interpreti

JANEZ BERMEŽ
FRANCI GABROVSEK
BRANKO GRUBAR
JOŽE PRISTOV

Premiera v torek,
26. septembra 1967 ob 19.30

Vodja predstave: Stanko Jost — Šepetalka: Olga Puncerjeva —
Tehnično vodstvo: Franjo Cesar — Razsvetljava: Bogo Les.

Ko smo se pred koncem lanske sezone odločili, da bomo uprizorili Cankarjeve politične spise (pa je potem naše delo zavrla bližajoča se finančna kriza), nas je vodilo nekaj misli, ki jih bomo zdaj na kratko nazivali v naslednjo ugotovitev.

V mislih nam je vloga gledališča v današnji (naši) družbi. Ali današnja (naša) družba izključuje primarno funkcijo gledališča, njegov brezkompromisni kritični odnos do družbe? V taki formulaciji je kajpak zajet tudi odnos družbe do gledališča (in kulture nasploh). Obojestranski odnosi ničesar ne izključujejo. Gledališče, ki ne opravlja svoje osnovne funkcije, ločeno od (v distanci do) družbe (pa četudi ga taista družba redi, mu zagotavlja eksistenco), je gledališče na zgrešeni poti. Tega se naša družba predobro zaveda in je že od vsega začetka naglašala, da bodi gledališče zrcalo časa in družbe.

Vendar je gledališče le malokrat krenilo na to samostojno, brezkompromisno pot, v večini primerov je bilo le nekakšen oddušnik za sprostitvev napetosti v družbi. (Na primer kabaretni satirični večeri.) Čas pa je tak (je bil in bo), da je na vsakem koraku potrebna ostra in neposredna kritika. Gledališče je med prvimi poklicano, da stopi v njeno službo.

Ali pa smo že dobili tak tekst, ki bi zares kritično posegel v drobovje našega časa? Ali se ne poslužujemo le tematik, ki so že na dnevnem redu kontroliranih družbenih premikov? Prav zategadelj smo že pred začetkom prejšnje sezone mislili na uprizoritev Cankarjevih političnih spisov. S tem kajpak vsiljujemo publiki drugačno podobo gledališča, kakor ga je sicer vajena. Ta drugačna podoba pa je samo formalni okvir, primarna v njem je še vedno beseda, ostra in brezkompromisna beseda, ki smo je željni bolj kot formalnega teatra.

Tudi drugod po svetu segajo gledališča po »nenavadnih«¹ gledaliških tekstih, ki lomijo običajno strukturo njihovih repertoarjev. Berejo pisma z vzhodne fronte, uprizarjajo grozote vietnamske vojne, vse z namenom, da bi se direktno in s protestom odzvali na naš čas.

Ni slučaj, da začenjamo domala vsako sezono prav s Cankarjem. Toliko se je že pisalo in govorilo o neminljivosti njegove besede, kako da je zadel v bistvo naših nacionalnih težav in še bolj v karakter našega slovenstva tako v splošnem kakor v poedinosti. Cankar je za nas simbol boja za svobodo in enakost, za vse tiste vrednote, ki jih je 45. leto potrdilo in ki smo jih nenehno uresničevali, ki pa se nam spet oddaljujejo. Vse preveč se nam namreč vsiljuje prepričanje, da se narod iz Cankarjevega slovarja ponavlja v drugi inačici. Hudo razočarani Cankar tako spet stopa na

oder, v sredino našega življenja in postavlja svojo besedo ob naše dokaze, tedanje pričevanje ob naše probleme, svojo zgodovinsko jasnovidnost ob moralno podobo našega časa. Ali bi mu znali odgovoriti enako skromno, kakor bi nas nagovoril »čisto ponižno samo v svojem imenu«?

Poslušali bomo Cankarja. Prisluhnili bomo govoru kakor prisluhnemo pogovoru, ki je namenjen nam, o nas. Zato ne bo povezave med govorcí v običajnem smislu, kakor ga določa dialog; ne bo pa tudi samo govor. Delo ima svojo kompozicijo, intonacijo, razplet in končni akord, svojo melanholijo in protest, razglabljanje in obsojanje, grenko spoznanje in vero. Kakor se dramatično stopnjuje, tako tudi razpada v nenadne replike kategoričnega značaja, v smislu nenadne okarakterizacije, pregnantnega dokaza. Smiselno ujeti in povezati te odlomke, da nam ne bo to samo sporočena beseda, marveč učinkovit, dramatičen prikaz stanja v slovenski kulturi v Cankarjevem času, ki v mnogočem odpira podobne probleme našega časa, to je bil naš namen.

Janez Žmavc

Morda se bo malokdo strinjal z menoj, toda vsakdo ima pravico do svoje lastne pameti in razsodnosti, in vsakdo ima pravico ter celo dolžnost, da pove, kar misli.

Zgodovina narodove kulture in zgodovine naroda sama je zgodovina njegovega političnega, družbenega in gospodarskega razvoja.

Ne z zlatimi, s krvavimi črkami je pisana knjiga slovenske kulture.

Boj za osvobodjenje ljudstva je kulturni boj — in kdor ta boj obrekuje, kdor mu podstavlja nečiste cilje, je sovražnik ljudstva in sovražnik kulture.

Pravijo, da je na umotvoru umetnost postranska reč, glavna pa da je blag namen in moralno besedilo.

Kostumografinja Vida Zupan-Bekčičeva in scenograf Avgust Lavrenčič sta se odrekla honorarju za delo pri uprizoritvi Cankarjevih političnih spisov. Pripomogla sta k premieri tega dela. Najlepše se jima zahvaljujemo.